

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PRIDĖTINĖS VERTĖS MOKESČIO ĮSTATYMO NR.
IX-751 19 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo Nr. IX-751 19 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) tikslas – didinti valstybės biudžeto pajamas, mažinti šešėlį, didinti pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) mokėtojų skaičių, kurti naujas darbo vietas, skatinti vartojimą ir turizmo atsigavimą, išsaugoti maitinimo sektoriaus patrauklumą ir užtikrinti darbo užmokesčio augimą, apsaugoti nuo didėjančių maitinimo paslaugų kainų socialiai pažeidžiamiausias visuomenės grupes -vaikus, ligonius, senelius globos namuose.

Atsižvelgus į teigiamą nuo 2021 m. liepos 1 d. galiojančios 9 proc. lengvatos poveikį Lietuvos ekonomikai bei į naujausius geopolitinius bei makroekonominis pokyčius šalyje, neigiamai veikiančius ne tik maitinimo paslaugų veiklą, bet ir didinančius šios lengvatos svarbą absoliučiai didžiajai daliai Lietuvos gyventojų, siūloma viešojo maitinimo sektoriui trejiems metams, iki 2026m. gruodžio 31d. pratęsti 9 proc. PVM galiojimo terminą. Tai ne tik garantuotų iki 2026 metų atidėtų mokesčių sumokėjimą, bet ir užtikrintų vaikais bei seneliais besirūpinančios šeimos ūkių stabilumą, maitinimo sektoriaus skaidrėjimą, šešėlinių pajamų legalizavimą, išsaugotų ir sukurtų naujas darbo vietas, užtikrintų stabilesnį mokesčių surinkimą, biudžeto pajamų augimą, bei įsidarbinimo galimybes pažeidžiamoms visuomenės grupėms - jaunimui, moterims, žemos kvalifikacijos darbuotojams ir karo pabėgėliams. Taip pat būtų užtikrintas mažųjų įmonių apyvartumas ir sektoriaus galimybės investuoti į tvaresnius, ekologiškus sprendimus.

Pandemijos laikotarpiu pritaikyta PVM lengvata didelę dalį verslų išgelbėjo nuo bankroto, ir tuo pačiu paskatino įmones veikti skaidriau ir mokėti visus joms taikomus mokesčius. VMI duomenimis, 2023 metų I pusmetį sektoriaus bendrai sumokėtų mokesčių balansas yra tik 6 proc. mažesnis negu 2019m. tuo pačiu laikotarpiu (atitinkamai 57296 tūkst. Eur ir 61012 tūkst. Eur). Sektoriaus įmonės pervedė net 61 proc. daugiau gyventojų pajamų mokesčio ir 181 proc. daugiau pelno mokesčio.

Jau nuo 2021 m. liepos mėn. maitinimo įstaigos fiksavo nuolatinį realų apyvartų augimą, kuris nebuvo fiksuotas kitose Baltijos šalyse, turinčiose standartinį PVM tarifą. Akivaizdu, kad PVM lengvata išskaidrino reikšmingą dalį pardavimų, nes panašus efektas nebuvo fiksuotas nei Latvijoje, nei Estijoje.

Šiuo metu Lietuvoje maitinimo paslaugų sektoriuje yra įdarbinti dešimtys tūkstančių darbuotojų. VMI duomenimis, 2019 m. maitinimo paslaugų sektoriuje dirbo 35 954 žmonių. Nepaisant pandemijos, o 2022 m. ir augančių energetikos kaštų ir infliacijos padarinių, karo Ukrainoje pasekmių, šis sektorius ir toliau augo bei kūrė naujas darbo vietas. 2022 m. I ketv. sektoriuje dirbo 36 713 darbuotojų, o jau 2023 m. pradžioje jame buvo sukurta 38 018 darbo vietų, 1 305 daugiau negu prieš metus. Iš Lietuvoje dirbančių Ukrainos karo pabėgėlių, net 12 proc. (2 500) įsidarbino apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų įmonėse. Sumažinto PVM dėka, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų įmonėse 2021m. atlyginimai augo labiausiai šalyje - net 26,1 proc. 2022 metais įmonės vėl kėlė atlyginimus 12,9 proc. 2023 m. I pusmetį maitinimo sektoriaus VDU buvo 49 proc. didesnis negu 2019m. I pusmetį.

Po 2023 m. gruodžio 31 d. nelikus PVM lengvatinio tarifo maitinimo paslaugoms, didesnė mokestinė našta ne tik stabdys maitinimo sektoriaus plėtrą, atlyginimų augimą, bet ir tikėtina, kad turės ženklią įtaką bankrotų skaičiui sektoriuje.

Pažymėtina, kad 23 iš 27 ES šalių maitinimo įstaigoms taiko pastovų lengvatinį PVM tarifą. Pavyzdžiui, Liuksemburge taikomas 3 procentų lengvatinis tarifas, Vokietijoje – 7 proc., Prancūzijoje – 10 proc. Lengvatinis tarifas maitinimo paslaugoms nėra numatytas tik Maltoje (18 proc.), Estijoje

(20 proc.), Latvijoje (21 proc.) bei Danijoje (25 proc.). Europos pavyzdys rodo, jog daugumos šalių vyriausybės išskiria šį sektorių, kaip ypatingai svarbų infliacijos suvaldymo, emigracijos stabdymo ir vartojimo didėjimo įrankį, kadangi beveik visas šiame versle dalyvaujantis kapitalas lieka šalyje mokesčių ar pelno pavidalu.

Finansinis modeliavimas rodo, kad jei 9 proc. PVM tarifas būtų paliktas, 2024 metais sektoriaus apyvarta pasiektų milijardą eurų, darbuotojų skaičius pasiektų 40 tūkstančių. Per metus sektoriaus mokėtino PVM suma siektų 25 mln. eurų, gyventojų pajamų mokesčio būtų sumokėta 33,1 mln. eurų, o pelno mokesčio – 9,3 mln. eurų. Sektorius iš viso sumokėtų 67,5 mln. eurų mokesčių.

Jei 21 proc. PVM tarifas bus sugrąžintas, sektoriaus apyvarta dėl sumažėjusio vartojimo mažėtų 10 proc. iki 1,7 mlrd. eurų, darbuotojų skaičius sektoriuje vidutiniškai mažėtų iki 39 tūkstančių sezono metu. GPM būtų sumokėta 51 milijonas, pelno mokesčio – 2,8 milijono. PVM surinkimas padidėtų iki 61,6 mln. eurų, tačiau bendra sumokėtų mokesčių suma – 1,5 mln. eurų MAŽIAU nei galiojant mažesniai PVM tarifui.

Maža to, bedarbio pašalpos atleistiems darbuotojams kainuotų 17,9 mln. eurų, o dėl pabrangusio maitinimo ugdymo ir medicinos įstaigose kompensacijoms iš biudžeto tektų skirti papildomai 9,2 mln. eurų.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

Įstatymo projekto iniciatorius ir rengėjas – Lietuvos Respublikos Seimo narių grupė.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:

Pagal Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 19 straipsnį lengvatinis 9 procentų PVM tarifas restoranų, kavinių ir panašių maitinimo įstaigų teikiamoms maitinimo paslaugoms ir išsinešti tiekiamam maistui, išskyrus alkoholinius gėrimus ir paslaugas ar paslaugų dalis, kurios susijusios su alkoholiniais gėrimais, taikomas terminuotai, t. y. iki 2023 m. gruodžio 31 d.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad lengvatinis 9 procentų PVM tarifas restoranų, kavinių ir panašių maitinimo įstaigų teikiamoms maitinimo paslaugoms ir išsinešti tiekiamam maistui, išskyrus alkoholinius gėrimus ir paslaugas ar paslaugų dalis, kurios susijusios su alkoholiniais gėrimais būtų taikomas terminuotai, iki 2026m. gruodžio 31d.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:

Priėmus Įstatymo projektą neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:

Įstatymas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilies verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Įstatymo projektas turės teigiamą įtaką verslo sąlygoms ir jo plėtrai, o stabiliai palanki mokesstinė bazė leis sektoriui investuoti į inovacijas ir į didesnę tvarumą.

2020 m. pradžioje svetingumo sektoriaus perspektyvos buvo teigiamos ir daugelis įstaigų svarstė galimybę investuoti į patalpų atnaujinimą, sumažinti anglies dvideginio išmetimą ir pagerinti svečių patirtį. COVID-19 pandemija ir pastarųjų metų įvykiai smarkiai paveikė įstaigų gebėjimą įgyvendinti tokius planus. Taigi, sumažinto PVM sąskaita, įmonės sutaupytas lėšas galės nukreipti į

finansinio tvarumo atgavimą, mažinti kainas, atnaujinti ir plėsti patalpas, investuoti į technologines inovacijas ir tvarius verslo sprendimus, gerinti klientų patirtį.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:

Įstatymo projektas strateginio lygmens planavimo dokumentams neprieštarauja.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Priėmus Įstatymo projektą, kitų įstatymų keisti nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas, o Įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus:

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir yra suderintas su Europos Sąjungos teisės aktais.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, - kas ir kada juos turėtų priimti:

Įstatymui įgyvendinti įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):

Lengvatinis PVM tarifas maitinimo sektoriui nesukurs valstybei papildomų nuostolių, kadangi jo potencialų netekimą kompensuoja iš „šešėlio ištrauktos lėšos“ - didėjantis socialinio draudimo įmokų, gyventojų pajamų, pelno mokesčio surinkimas. Finansinis modeliavimas parodė, kad jei 9 proc. PVM tarifas būtų paliktas, sektorius iš viso sumokėtų 67,5 mln. eurų mokesčių per 2024 metus, kai prie 21 proc. PVM, bendra sumokėtų mokesčių suma siektų 1,5 mln. eurų mažiau.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Įstatymo projektas parengtas konsultuojantis su Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacija.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas ir sritis:

„Lengvatinis PVM tarifas“, „restoranai“, „maitinimo įstaigos“, „maitinimo paslaugos“, „kavinės“, „išsinešti tiekiamas maistas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra.

Teikia
Seimo nariai